

УДК 343.341(477)

**Костянтин Євгенович ШЕВЕЛЕВ,**

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

## **ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, СКОЄНИХ У СКЛАДІ БАНДФОРМУВАНЬ**

Навіть для досвідченого працівника Національної поліції України істотною проблемою є проведення досудового розслідування злочинів, скоєних у складі бандформувань. За відсутності визначеного мотиву та мети скоєння злочину, версії які висуваються як основні видаються безрезультатними, а розслідування заходить у «глухий кут».

При розслідуванні злочинів, пов'язаних з бандитизмом, який в умовах зростання злочинності являє собою серйозну загрозу для особистої безпеки громадян, їх майна, нормального функціонування державних, громадських і приватних підприємств, установ та організацій. Тому при розгляді справ даної категорії необхідно повно, з'ясовувати всі обставини злочину, звертати особливу увагу на те, щоб до відповідальності були притягнуті всі учасники банди, і призначати членам бандитських угруповань, особливо їх організаторам, керівникам та активним учасникам передбачені законом суворі міри покарання.

Під бандою слід розуміти стійку організовану й озброєну групу з двох або більше осіб, яка попередньо об'єдналась для вчинення одного або кількох нападів на громадян чи підприємства, установи та організації, незалежно від форм власності.

Групу слід вважати стійкою за умови, якщо вона є стабільною і згуртованою, а особи, які до неї входять, мають єдині наміри щодо вчинення злочинів.

Під організацією банди слід розуміти сукупність дій по об'єднанню осіб для вчинення нападів на громадян або на підприємства, установи, організації. Ці дії можуть полягати в розробленні планів злочинної діяльності або вчинення конкретного злочину загальних правил поведінки, розподілу ролей, у пошуку можливостей для прикриття діяльності як своїми силами, так і за допомогою сторонніх осіб, у фінансовому забезпеченні злочинної діяльності тощо.

Відповідно до ст. 257 Кримінального кодексу України – організація озброєної банди є закінченим злочином з моменту її створення, незалежно від того, чи вчинили члени банди хоча б один напад.

*Окремо слід зазначити, що скоєння нападів у складі формування, яке не є бандою, не може бути кваліфіковане за відповідною статтею 257 КК України.*

*Так, у жовтні 2012 року, у місті «N», (Особа 1) було утворено злочинне формування з трьох осіб, яке планомірно здійснило низку злочинів, у тому числі: 8 крадіжок, 2 розбійні напади, 3 вимагання, 1 вбивство на замовлення, також, угруповання незаконно заволоділо 6 транспортними засобами.*

*До того ж, встановлено, що (Особа 2), який обіймаючи посаду у силових структурах України, використовуючи своє службове становище, маючи доступ до спецодягу та вогнепальної зброї, діючи з корисливих мотивів, за винагороду надав членам злочинного угруповання 3 одиниці автоматичної зброї 2000 одиниць боєприпасів та 4 комплекти спецодягу.*

*Під час досудового розслідування дії членів угруповання кваліфіковано, у т.ч. за ст. 257 КК України – бандитизм. Вироком суду першої інстанції, усіх обвинувачених визнано винними у скоєні злочину, передбаченого ст. 257 КК України та призначено покарання. Рішення суду залишено у силі апеляційною інстанцією.*

*Водночас, за скаргою захисту обвинувачених, Верховним судом України, кваліфікацію за ст. 257 КК України – скасовано. Так, під час досудового розслідування та судового розгляду було встановлено, що угруповання скоювало абсолютно різні злочини, більшість яких не була пов'язана за нападами та використанням зброї, що спростувало доводи слідства про первинну, специфічну мету створення угруповання, а саме – скоєння нападів. Участь у банді Особи 2, не була доведена, оскільки продаж зброї та спецодягу не можна розцінювати як діяння, яке передчасне диспозицією ст. 257 КК України і останній не може вважатись учасником угруповання. Вирок суду першої інстанції було скасовано, кримінальну справу направлено на новий розгляд.*

*На вказаному прикладі ми бачено, що кожен з учасників банди докладає відповідних зусиль, роблячи свій внесок у створення та злочинну діяльність банди, що ставить перед собою мету*

досягнення певних цілей через вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих громадян; дії кожного з учасників спрямовані на досягнення спільного, єдиного й неподільного результату – шляхом вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб досягти мети діяльності банди; дії кожного з учасників банди перебувають у необхідному причинному зв'язку з фактом існування банди та зі злочинами, які ця банда вчинює.

*Одержано 05.03.2019*

УДК 343.988

**Тетяна Анатоліївна ШЕВЧУК,**

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

## **ВИВЧЕННЯ ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНУ ЯК ОСНОВА ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ БАНДИТИЗМУ**

Сучасний кризовий стан функціонування української держави характеризується загостренням різного роду протиріч, нестабільністю суспільно-політичної та економічної ситуації, великою кількістю кримінальних загроз, та, як наслідок – зростанням рівня організованої злочинності. У зв'язку з цим гостро постає питання про необхідність удосконалення організаційно – правових основ протидії злочинним проявам, перш за все, пов'язаним із бандитизмом, як одним із найбільш небезпечних видів злочинів, що посягають на громадську безпеку.

До першочергових завдань держави у цьому напрямку відноситься комплексне здійснення заходів протидії злочинності, що системно складаються із сукупності заходів загальносоціального, спеціально-кримінологічного та індивідуального рівнів. Поряд із цим зауважимо на беззаперечній значущості дослідження ролі заходів протидії злочинності віктимологічної спрямованості. Адже виникнення та подальший розвиток криміногенної ситуації при вчиненні бандитизму нерідко зумовлені саме віктимною поведінкою потерпілих осіб, що викликає необхідність вивчення саме їх ролі в механізмі злочинної поведінки.

Проблема жертви злочину є однією з центральних для наук, пов'язаних із розробленням питань злочинності, і, перш за все, для кримінологічної віктимології, яка досліджує її в комплексі, як окрему цілісну структуру, що складається із взаємопов'язаних внутрішніх елементів. Необхідність всестороннього вивчення жертви злочину зумовлена тим, що людина є часткою суспільства і своєю життєдіяльністю продукує безліч різнопланових зв'язків і відносин з дійсністю, які, у свою чергу, базуються на соціальному та психологічному підґрунті.

У віктимологічних дослідженнях зосереджують увагу на жертві злочину як на особливій кримінологічній категорії та важливому факторі генези конкретного злочину, а також структури злочинності загалом. Детальне вивчення злочинності, як соціального явища, неможливе без дослідження соціальних наслідків злочинності та, передусім, жертв злочину, різних рівнів їх віктимізації [1, с. 171].

Дослідження саме віктимологічного аспекту при вивченні бандитизму має велике значення для організації успішної протидії цього роду злочинним проявам. У даному випадку віктимологія покликана дати відповідь на питання: ким є постраждала особа, які фактори впливали на її формування та розвиток, яким є механізм її поведінки в тій чи іншій ситуації, чому саме ця особа стала жертвою бандитизму.

В цьому контексті доцільним видається виділення груп жертв бандитських нападів. По-перше, це власники коштовного майна, особи, які займаються підприємницькою діяльністю у різних комерційних структурах та одержують від неї високі доходи, їх близькі родичі. По-друге, це особи, що одержали в борг від кредитора на певний час гроші або товарно – матеріальні цінності для їх реалізації і не повернули в установлений термін. Якщо жертви бандитських нападів, що входять у першу групу, стають такими у зв'язку з їх професійною діяльністю й одержуваними в результаті цього високими прибутками, то потерпілі з другої групи самі своїми діями створюють умови, які сприяють вчиненню відносно них даного злочину. По-третє, це